Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersi Algılarına Yönelik Yaptıkları Çizimler

Deniz Melanlıoğlu
Kırıkkale Üniversitesi
denizmelanlioglu@hotmail.com

ÖZET
Ortaokullarda ana dili eğitiminin belirli bir düzen dâhilinde yürütüldüğü ders Türkçedir. Bu ders kapsamında dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisinin yanı sıra temel becerilere ilişkin bir eğitim söz konusudur. Öğrencinin bu dersteki başarısı, diğer derslerdeki başarısına da yansımaktadır. Çünkü anlama ve anlatma diğer bir ifadeyle dil becerileri, öğrencinin çevresiyle iletişimi gerçekleştirebilmesini sağlar. Bu derece önemli bir derse ilişkin öğrenci algısının belirlenmesi, olumlu ya da olumsuz durumların ortaya konması dersin işlenişine yönelik bakış açıları sunma, öğretmen-öğrenci etkileşimini sağlama açısından önemli görülmektedir. Öğrencilerin konuyla ilgili algıları çeşitli etkinlikler yardımıyla belirlenebilir. Bunlardan biri de çizimlerdir. Çizimde doğru-yanlış, iyi-kötü şeklinde bir değerlendirmede bulunulamayacağı için öğrenciler, kendilerini daha rahat ifade etme imkânına sahiptir. Bu noktadan hareketle araştırmada ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine ilişkin algılarını yaptıkları çizimlerden hareketle tespit etmek amaçlanmıştır. İfade edilen amaç doğrultusunda "Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine ilişkin algıları nedir?" sorusuna öğrenci çizimleri doğrultusunda cevap aranmıştır. Nitel araştırma modellerinden biri olan fenomografi, verilerin toplanması ve analizi noktasında araştırmanın şekillenmesini sağlamıştır. 130 ortaokul öğrencisinin çizimleri, araştırmanın veri kaynağıdır. İnceleme neticesinde öğrencilerin Türkçe dersinde zorlandıkları noktaları çizimlerine yansıttıkları saptanmış; zorlandıkları alanların yoğun olarak yazma ve dil bilgisi olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, Türkçe dersi, algı, öğrenci çizimleri, resim.

Ana dili başlangıçta aileden daha sonra da yakın çevreden öğrenilen dil olarak açıklanmaktadır (Aksan, 1998). Bireyin ana dili edinim süreci anne karnında başlamakta ve doğumla birlikte hızlı bir gelişim göstermektedir. Ana dili edinimi, okulla birlikte sistemli bir şekilde, belirli bir düzen ve eğitim dâhilinde gerçekleşmektedir. Okulda ana dili eğitiminin gerçekleştiği ders Türkçedir.

Türkçe dersi kapsamında öğrenciye hangi bilgi ve becerilerin verileceği noktasında öğretim programının belirleyici bir unsur olduğu ifade edilebilir. Ortaokulda Türkçe dersinin içeriğine yönelik bilgiler, 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda aktarılmaktadır. Türkçe dersiyle birlikte öğrencinin anlama ve anlatma becerilerinin gelişimimi sağlamak, Türkçenin zenginliklerine yönelik bir farkındalık geliştirmek amaçlanmaktadır. Programda Türkçe dersinin niteliğine ilişkin şu açıklamaya yer verilmektedir (MEB, 2006:2):

"Dil edinimi ve eğitimi belli bir süreç içinde gelişir. Bireylerin öğrenmeye ve öğrendiklerini birleştirmeye olan doğal eğilimi, uygun yöntem ve teknikler kullanıldığında geliştirilebilir. İnsanın kendisini ve çevresindeki olayları anlamaya çalışırken kurduğu düşünce dünyası, kavramlar ve kavramlar arası ilişkilerle biçimlenir. İnsan, kavramların bir dil bütünlüğü içinde kazandıkları değerlerle birlikte sosyalleşir ve dil yardımıyla öğrenme, öğrendiklerini uygulama, yorumlama gibi birtakım düşünme ve ifade etme faaliyetlerinde bulunur. Türkçe öğrenimi

anlama, yorumlama, iletişim kurma becerilerinin gelişmesine yönelik olan dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma temel dil becerileri ile dil bilgisinden oluşur. Sözü geçen temel dil becerileri birbiriyle etkileşim hâlinde olduğundan bir bütünlük içinde ele alınmalıdır."

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi Türkçe dersi bir dil dersi olduğu için her ne kadar dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinden meydana gelse de bunların bir bütün olarak ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu vurgu, beceriler arasındaki sarmallığa dikkat çekmektedir. Beceriler arasındaki bu sarmallık, dil bilgisi öğretimini de kapsamaktadır. Ayrıca programda yer verilen temel beceriler, dil edinim sürecinin günlük yaşamdan kopuk gerçekleşemeyeceğini göstermesi bakımından önemlidir. Programda bu dersin bir çıktısı olarak yetiştirilmek istenen insan profili de belirtilmektedir (MEB, 2006:3):

"... dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır."

Bilindiği gibi dil, bir etkileşim ve iletişim aracıdır (Başkan, 2003). Öğrenme sürecinde etkileşim ve iletişim, ne kadar etkiliyse yapılan öğrenim etkinliğinin verimliliği ve kalitesi o derece artar (Özdemir ve Kılınç, 2009). Ders sırasındaki öğrenmelerde iletişimin iki öznesi vardır: Öğretmen ve öğrenci. Öğretmenin bilgi ve beceriyi, öğrencisine aktarmadaki başarısı, öğrencinin derse yönelik algısıyla yakından ilişkilidir.

Algı, duyu verilerini örgütleyip yorumlayarak bireyin çevresindeki nesne, olay ve mesajlara anlam verme sürecidir (Özbay, 2012:29). Anlama sürecinin gerçekleşmesinde algı, ilk aşamayı oluşturur. Onan'a (2005: 100) göre her algılama olayı, gelen duyusal verilere dayanılarak dış dünya hakkında oluşturulan bir kuramdır. Dolayısıyla her birey kuramını, kendi yaşantısı ve deneyimleri çerçevesinde oluşturmaktır. Bu özelliğinden dolayı algı, öznel bir süreçtir. Bir bakıma kişinin deneyim, tecrübe ya da ön bilgilerinin, yeni öğrenmelerine kaynaklık etmesi; yeni bilginin yorumlanmasıdır. Başka bir ifadeyle bireyler, olup biten her şeyi ilgilerinin, düşüncelerinin, yaşlarının, eğitim seviyelerinin, değerlerinin vb. etkisiyle farklı şekillerde algılarlar (Yalçın ve Erginer, 2014:272). Bu öznellik sadece anlamlandırma süreci için değil kendini ifade etme becerilerinin kullanımı için de geçerlidir. Çünkü algılar konuşma, yazma, resim yapma (çizim) ya da farklı bir eylemde bulunma gibi kişiden kişiye değişebilen davranışlarla ortaya çıkar. Bireyin yaş düzeyi algılarını ifade etme biçimini belirler, denilebilir. Yetişkinler algılarını genellikle konuşarak ya da yazarak ifade etmeyi tercih ederken çocuklar bunların yanı sıra çizimle kendilerini ifade etmekten hoşlanırlar. Çizimler, özellikle yazılı ve sözlü dil becerilerini kullanmada zorluk çekenler için görsel düşünmeyi sözlü anlatıma dönüştürmede bir strateji olarak değerlendirilebilirler.

Bir Anlatma Aracı Olarak Çizim

İletişim sürecinde bireyler kendilerini ifade etmede sözel ve yazılı dilin imkânlarından yararlanmaktadır (Ong, 1982). Günlük hayatta konuşma ile yazmanın yanı sıra çizim de kişinin kendini gerçekleştirmede kullandığı aktivitelerden biri olarak görülebilir. Zians'a (1997) göre çizim, bireyin zekâ, endişe, tutum vb. hakkında bilgi veren iletişimin başka bir şeklidir. Çizimle anlatım kelime seçimi, seçilen kelimelerin bağdaşık ve tutarlı bir şekilde yan yana sıralanması gibi özelliklere sahip olan yazılı veya sözlü bir metinden daha kolay bir yol olarak belirtilmektedir (Haney, Russell ve Bebell, 2004). Bu dilin kullanımında çocuk çevreye ilişkin edindiği algıları cesur biçimde çizimlerine yansıtır (Ersoy ve Türkkan; 2009:59). Çünkü etkinliğin sonunda "doğru-yanlış", "iyi-kötü", "başarılı-başarısız" şeklinde değerlendirilmeyeceğinden emindir. Çocuğun çizgi gelişimi zekâ gelişimi ile doğru orantılıdır. İlk başlarda karalama ile başlayan çizimlerden şekillere, şekillerden basit figürlere ve en sonunda da detaylı figürlere ulaşılır. İfade edilen gelişim evrenseldir ve genellikle bir aşama gerçekleşmeden diğerine geçiş pek mümkün olmamakla birlikte çizilen figürlerde bireysel farklılıklar görülebilir. Bu bireysel farklılıkların yanı sıra çocukların yaşamlarında karşılaştıkları birtakım sorunlar veya olayların etkileri de çizimlerine yansıyabilmektedir (Koppitz,1984).

Çocukların dünyayı nasıl gördükleri ve algıladıkları, eğitimcilerin önemle üzerinde durması gereken bir konudur. Öğrenme ve öğretme etkinliklerinin düzenlenmesinde öğrencinin öğretmenle olduğu kadar çevreyle iletişim ve etkileşimi sonucunda edindiği algı ve gözlemleri de büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü çocukların çevrelerine ilişkin algı ve gözlemlerinin belirlenmesi, onların çok yönlü gelişimlerine yönelik farklı öğrenme yaşantılarının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Bir başka deyişle, öğrencilerin çevreye ilişkin algı ve gözlemlerini ifade biçimlerini belirlemenin öğrenme ortamlarının düzenlenmesi bakımından gereği yadsınamaz (Belet ve Türkkan, 2007:2).

Kişisel kimliğin bir yansıtıcısı olan çizimlerin eğitim araştırmalarında kullanıldığı görülmektedir. Araştırmalarda çizim, öğretim uygulamalarını değerlendirmede bir araç olarak ele alınmakta (Gülek, 1999; Chula, 1998); çizimin öğrencileri yazma, okuma ve konuşma becerisinin gelişiminde bir öğretim stratejisi olarak kullanıldığı, bu becerilerin gelişimini desteklediği ayrıca öğrencinin edindiği bilginin değerlendirilmesine de katkıda bulunduğu ifade edilmektedir (Malchiodi, 2005; Dülger, 2002).

Araştırmanın çalışma grubu çocuklardır. Çocukluk döneminde resimle kendini anlatma, öğrencilerin hem kendilerini rahatlıkla ifade edebildikleri bir ortam hem de diğer öğretim alanlarını destekleyici bir süreç olarak nitelenmektedir (Hudson ve Hudson, 2001). Çünkü kendini anlatmada sanatsal bir etkinlikten yararlanan öğrencinin yaratıcılığı, betimleme ya da tanımlama gücü artar ve öğrenim sürecine yönelik algısına ilişkin bir

farkındalık kazanır (Efland 1995; Welch ve Greene 1995). Yavuzer (2003) de çizimi, çocuğun kendini ifadesinin kolay bir yolu olarak görmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik algılarının kendi çizimlerinden hareketle belirlenmesi, algının duyular ve akıl yoluyla bir şeyin bilincine varma olduğu düşünüldüğünde (Erişti ve Belet, 2010:248), hem çocukların iç dünyalarını hem de Türkçe dersini anlamlandırma şekillerini belirlemek bakımından önemlidir. Çünkü öğrenciler Türkçe dersine yönelik algılarını ifade ederken sadece derse ilişkin bilgilerini değil, aynı zamanda geçmiş yaşantıları, deneyimleri ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları ortaya koyabileceklerdir.

Bu bilgiler ışında bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine ilişkin algılarının tespit etmek olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda "Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine ilişkin algıları nedir?" sorusu, çalışmanın ana problemini teşkil etmektedir. Türkçe dersine ilişkin ortaokul öğrencilerinin algılarının belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen bu çalışmayla, öğrencilerin içinde bulundukları dil edinme sürecine ilişkin farkındalıklarının ortaya konması ve daha sonrasında da bunun artırılmasına yönelik farklı öğrenme yaşantılarının oluşturması yönünde de eğitimcilere ve araştırmacılara katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizine ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Araştırmanın Deseni

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışma nitel araştırmanın sunduğu imkânlar doğrultusunda fenomografik (olgu bilim) modele uygun olarak yapılandırılmıştır. Fenomenografi, bireyin çevresindeki olgular hakkındaki tecrübelerini, algılarındaki farklılıkları tespit etmeyi amaçlar. Bireysel farklılıklar, içinde yetişilen kültür vb. kişinin algı, anlama ve deneyimlerini diğerlerinden farklı kılar. Dolayısıyla olguları tanımlama ve yorumlama şekli kişiden kişiye değişir. Fenomenografi, bir olguyu daha iyi tanımaya ve anlamaya yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve deneyimler ortaya koyabilir. Bu yönüyle hem bilimsel literatüre hem de uygulamaya önemli katkılar sunabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 75).

Çalışma Grubu

2014-2015 eğitim öğretim yılında Kırıkkale il merkezinde bulunan dört ortaokulun 5, 6, 7 ve 8. sınıfından toplam 130 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 72'si kız, 58'i erkektir. Katılımcıların 23'ü 5. sınıfa, 39'u 6. sınıfa, 35'i 7. sınıfa ve 33'ü 8. sınıfa devam etmektedir. Araştırmada temel amacı, genelleme yapmaktan ziyade, çeşitlilik gösteren durumlar arasında benzerliklerin olup olmadığını bulmaya çalışmak (Yıldırım ve Şimşek, 2008:114) olan maksimum çeşitlilik örneklemesi kullanılmıştır. Maksimum çeşitliliğin sağlanabilmesi için sosyoekonomik düzey değişkeni esas alınmış; iki devlet okulundan, iki de özel okuldan veri toplanarak çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Çizimler, bireyin belirli bir konu hakkında deneyimlerini önyargısız olarak ifade etmesine yardım eder (Kearney ve Hyle, 2004). Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmaya katılan öğrencilerden Türkçe dersiyle ilgili düşüncelerini yansıtan bir resim çizmeleri ve çizdikleri resmi, altına yazacakları ifadelerle açıklamaları istenmiştir. Resim çizmeleri için öğrencilere bir ders saati süre tanınmıştır.

Verilerin analizi

Öğrenci resimleri analiz edilirken çizimlere fenomenolojik bir gözle bakmak, her öğrencinin resme farklı bir yolla yaklaştığını ve çizimle anlatımlarında sevdiği veya sevmediği kompozisyonlar, biçimler, renklerle kendine özgü bir resim yapma stiline sahip olduğunu kabul etmektir (Malchiodi, 2005). Fenomenolojik araştırmalarda veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verilerin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2008:75). Katılımcılarının çizimleri ortak özellikleri açısından incelenmiş ve benzer çizimler bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Belli kategoriler altında bir araya gelen resimler birbirleriyle ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Bu aşamada öncelikle yapılan çizimler incelenmiş, yapılan çizimlerden ve öğrencilerin çizimler üzerinde yaptıkları yazılı açıklamalardan yararlanılarak çizimler ortak özelliklerine göre temalara ayrılmıştır. Son olarak bu temaları temsil ettiği düşünülen çizimlerin belirtilme sıklıklarına bakılmıştır. Katılımcıların çizimlerinden yapılan alıntılarda çizimin hangi katılımcı tarafından üretildiğine dair kişisel bilgiler verilmemiş, çalışma grubunda yer alan öğrenciler "Katılımcı-1 (K1), Katılımcı-2 (K2)…" şeklinde kodlanmıştır. Araştırma verileri incelendiğinde katılımcıların tamamının "Türkçe dersine" ilişkin çizim yaptıkları görülmüştür. Elde edilen çizimlerin analizi sonucunda belirtilme sıklıklarına göre altı temayı temsil eden çizimlerden örnekler seçilerek bulgular bölümünde sunulmuştur.

Araştırma kapsamında yer alan verilere nasıl ulaşıldığının açıklanması ve bunların detaylı rapor edilmesi bir nitel araştırmanın geçerliğini ortaya koyan önemli ölçütlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Katılımcı görüşlerinin doğrudan aktarılması da geçerliği artıran unsurlardan biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmanın geçerliğinin sağlanması için veri analizi süreci ayrıntılı olarak açıklanmış, verilerin analizi ve yorumlanmasında katılımcıların kendi çizimleri, doğrudan bulgular kısmına taşınmıştır. Ayrıca araştırma

süresince katılımcılara çizim aşamasında yönlendirici herhangi bir örnek verilmemiş, telkinde bulunulmamış ve katılımcıların sadece kendi düşüncelerini yansıtmalarına dikkat edilmiştir. Araştırmanın iç güvenirliği içinse verilerin çizimlere yönelik temaların oluşturulması aşamasında alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Çizimler uzman görüşü için ortaokulda çalışan iki görsel sanatlar öğretmeni ve Türkçe eğitimi alanında uzman 4 öğretim elemanı tarafından incelenmiş; bu sayede çizimlere ait temalar konusunda görüş birliği sağlanmıştır.

Bulgular

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin "Türkçe dersi"ne ilişkin yaptıkları çizimler incelendiğinde katılımcıların derse ilişkin olumsuz durum ya da tutumları çizimlerine yansıttıkları görülmüştür. Bu durum, araştırma için oldukça ilginç bir veri olarak değerlendirilmiş, nedeni sorgulanmış, katılımcılardan gelen dönütler aşağıda örneklendirilmiştir:

... Öğretmenim not vermeyeceğinden sevmediğimi çizdim. (K4)

Bazen çok sıkılıyom öğretmen kızarsa diye diyemiyom sıkıldığım zamanı çizdim. (K18)

Türkçe öğretmenimi çok seviyom ama çok yazdırıyo söyleyemediğim için çizerek anlattım. ... yoksa dersimiz çoook güzel. (K36)

Türkçe dersi deyince aklıma okumak geliyor. Herkes kitap oku, kitap oku diyor. Bu derste başka bir şey yok mu? Var onun için kütüphane çizdim. (K93)

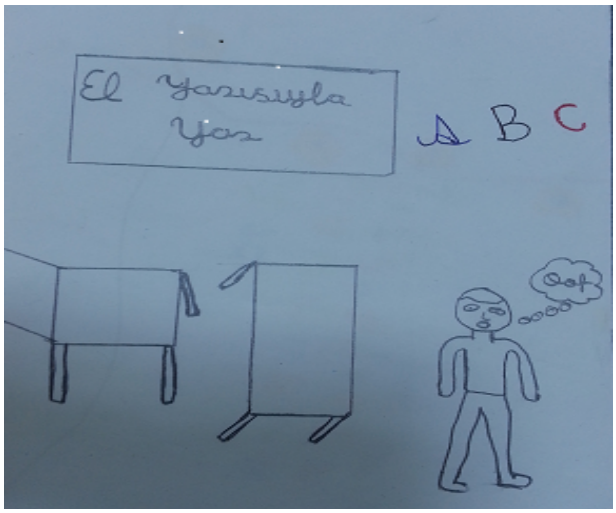
Çalışma grubundaki öğrencilerden alınan dönütler, yukarıdaki örneklerle paralellik gösterdiği için bütün cevaplara burada yer verilmemiştir. Katılımcılar, dersle ilgili yaşadıkları problemleri sözlü ya da yazılı olarak ifade ettiklerinde not ile değerlendirilecekleri kaygısını taşımaktadırlar. Aynı zamanda dilsel ifadenin kullanımında yansıttıkları bir problem durumu olduğu için kendilerini anlatmada zorluk yaşayacaklarını, öğretmenlerinden utandıklarını ifade etmişlerdir.

Hiçbir yönlendirmede bulunmaksızın öğrencilere çizdirilen resimler, ortak özelliklerine göre gruplandırılmış ve bu özellikler tema başlığı olarak belirlenmiştir. Oluşturulan temalara bakıldığında bunların Türkçe dersini oluşturan becerileri yansıttığı görülmüştür. Çizimlerden hareketle oluşturulan temalar ve bunlara ait sayısal bilgiler aşağıda tablolaştırılmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin Türkçe dersi dendiğinde çizimlerine en çok "yazma becerisi"yle ilgili yansıtmalar yaptıkları anlaşılmaktadır. Bunu dil bilgisi teması izlemektedir. Yapılan çizimler incelendiğinde temada dil bilgisi öğretimine ilişkin görüşlerin ifade edildiği görülmektedir. Öğrenci çizimlerinde Türkçe dersinin işlenişine yönelik eleştirilerin de olduğu dikkat çekici bir noktadır. Ders materyalleri ve öğretmen tavrı, bu tema altındaki çizimleri oluşturmaktadır. Konuşma becerisi temasına dair çizim yapan 20 katılımcı vardır. Katılımcıların çizimleri incelendiğinde topluluk karşısında konuşma ile ilgili çizimlerin sayısındaki yoğunluk dikkat çekmektedir. Okuma becerisiyle ilgili 15, dinlemeyle ilişkili ise 10 çizim bulunmaktadır. Temalara ilişkin öğrenci çizimleri şu şekilde örneklendirilebilir:

Tablo 1
Öğrencilerin "Türkçe Dersine" İlişkin Yaptıkları Çizimlerin Temalara Göre Dağılımı

Tema	Belirtilme Sıklığı
Dinleme Becerisi	10
Konuşma becerisi	20
Okuma becerisi	15
Yazma becerisi	35
Dil bilgisi	29
Ders süreci	21
Toplam	**130**

Çizim 1

Çizim 2

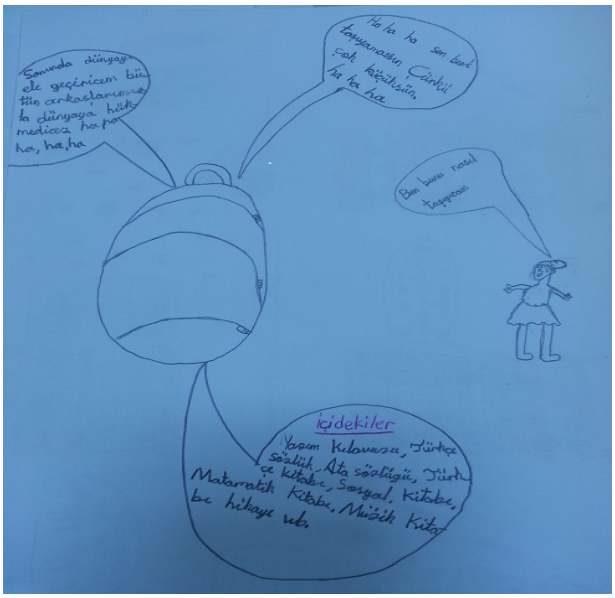

Çizim 3

Çizim 4

Çizim 1, 2, 3 ve 4 öğrencilerin yazma becerisiyle ilgili görüşlerini ifade eden görsellerdir. Araştırma kapsamında yazma becerisiyle ilgili 35 çizim bulunmaktadır. Bunların ortak noktası yukarıdaki çizimlerde örneklendiği gibi el yazısıyla yazmak istememe, derste yazma etkinliklerine katılmaktan kaçınma ve genel anlamda yazı yazmayı sevmeme şeklinde sıralanabilir.

Çizim 5

Çizim 6

Çizim 7

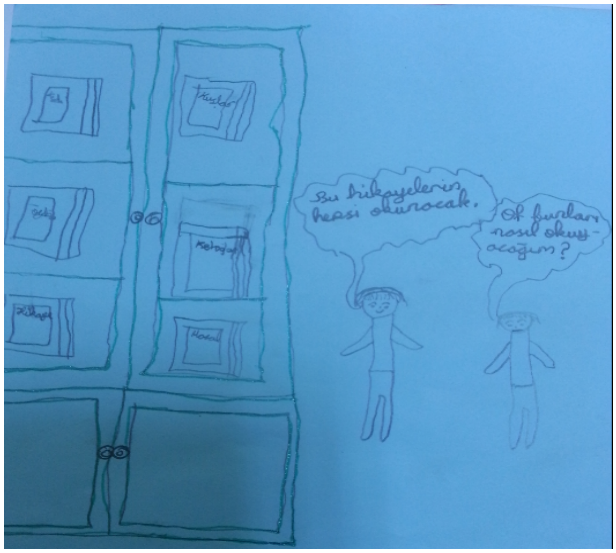

Çizim 8

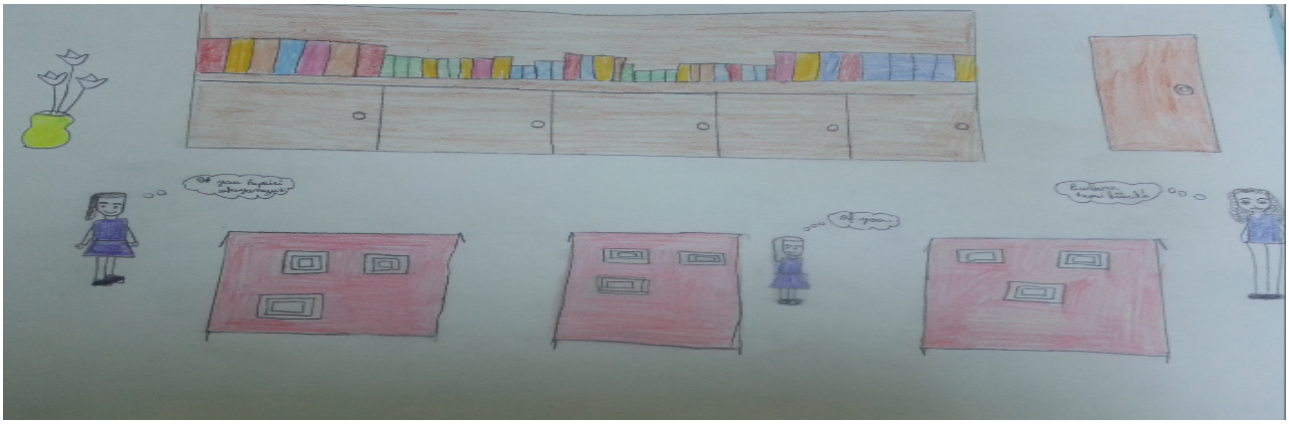
Ders sürecine ilişkin durumları ifade eden 21 çizim vardır. Bu çizimler incelendiğinde Türkçe dersinde gerekli olan malzemeler ile öğretmen tutumu başka bir ifadeyle öğretmen-öğrenci etkileşimini konu alan çizimlerdir. Türkçe dersi kapsamında ders kitabı, çalışma kitabı ve yardımcı materyallerin sınıfa getirilmesi nokta-

Çizim 9

Çizim 10

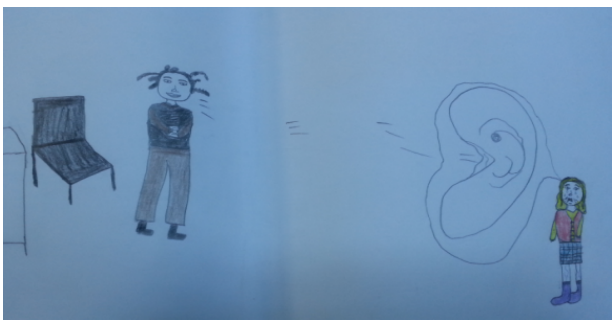

Çizim 11

sında öğrencilerin problem yaşadığı görülmektedir. Ev ödevlerinin öğrenciye verilmesi sırasında öğretmenin takındığı tavır, öğrencileri rahatsız edici niteliktedir. Bu durum öğrenci çizimlerine yansıyan bir unsur olarak gözlemlenmektedir.

Okuma bilgi edinmenin yollarından biridir, okulla birlikte edinilen becerilerin de ilkidir. Okuma becerisinin geliştirilmesindeki amaç, öğrencinin okumayı alışkanlığa dönüştürmesini sağlamaktır.

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik algıları belirlenmeye çalışırken çalışma grubundaki 15 öğrencinin okumaya ilişkin çizimleri olduğu anlaşılmıştır. Yapılan çizimler incelendiğinde genellikle kitaplarla dolu boş kütüphane ortamının görsele taşındığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra sınıf kütüphanesindeki kitapların okunmasıyla ilgili çizimler de bulunmaktadır. Okumanın alışkanlık hâlini almasında aile faktörünü ifade eden çizimler de öğrenciler tarafından yansıtılmıştır (Çizim 9, 10 ve 11).

Çizim 12

Çizim 13

Çizim 14

Katılımcılardan 10 tanesi dinleme becerisine ilişkin çizim yapmıştır. Diğer temalarla kıyaslandığında dinleme, en az çizimi içeren beceridir.

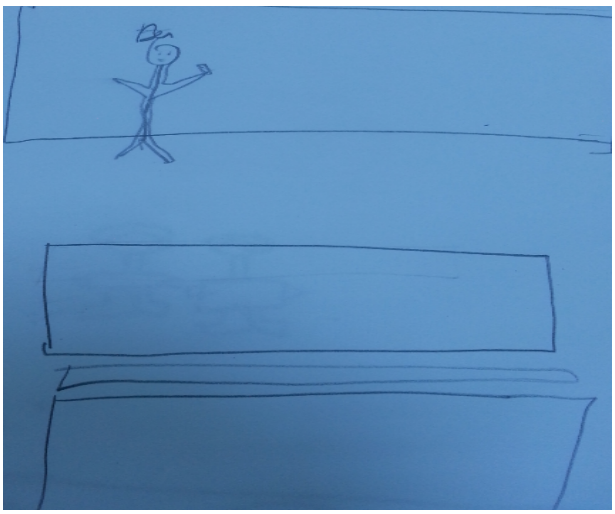
Yukarıdaki çizimlerde olduğu gibi dinlemeye ilişkin çizimler, dinleme kurallarını uygulama, dikkatini konuşana verememe, dinleme ortamı gibi ögeler üzerine yoğunlaşmaktadır. Dinlemenin soyut bir süreci içerdiği dikkate alınırsa öğrencilerin dinlemeye yönelik farkındalıklarını artıracak etkinliklerin artırılmasının bu durumu önlemede faydalı olacağı söylenebilir.

Konuşma temasına ilişkin 20 çizim bulunmaktadır. Bunların hepsi topluluk önünde konuşma ile ilgilidir. Öğrencilerin yaşadıkları konuşma kaygısı, bu görsellere yansımıştır, denilebilir.

Çizim 15 ve 16'da tahtaya sınıf boşken çıkmak isteyen bir öğrenci ile belirli gün ve haftalarda okul etkinliklerin konuşma yapmak için görev alan bir öğrencinin görseli yer almaktadır. Çizim yapan öğrenciler, sınıfta ya da farklı ortamlarda konuşma yapmanın kendilerini heyecanlandırdığını ifade etmektedir.

Dil bilgisi; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini destekleyen bir unsur olarak nitelenmekte ve Türkçe öğretim programında da bu durum vurgulanmaktadır. Dolayısıyla dil bilgisi konularının becerilere yönelik verilen eğitim sırasında yeri geldiğinde işlenmesi ya da öğretilmesi gerekir. Başka bir ifadeyle dil bilgisi, Türkçe dersi için bir amaç değil araçtır. Ancak araştırma kapsamında çizimlerden elde edilen veriler incelendiğinde okullarda tam tersi bir durumun söz konusu olduğu anlaşılmakta; dil bilgisi öğretiminin de yapılandırıcı yaklaşımın öngördüğü şekilden uzak geleneksel yönteme göre yapıldığı fark edilmektedir.

Çizim 17 ve 18'den de anlaşılacağı üzere sezdirmeden uzak, konunun tahtaya yazılıp bağlamdan kopuk olarak verildiği bir dil bilgisi öğretimiyle öğrencilerin karşılaştığı görülmektedir. Bu durum öğrenmenin önünde olumsuz bir engel olmasının yanı sıra Türkçe dersine yönelik olarak da olumsuz bir tutumun yerleşmesine neden olmaktadır.

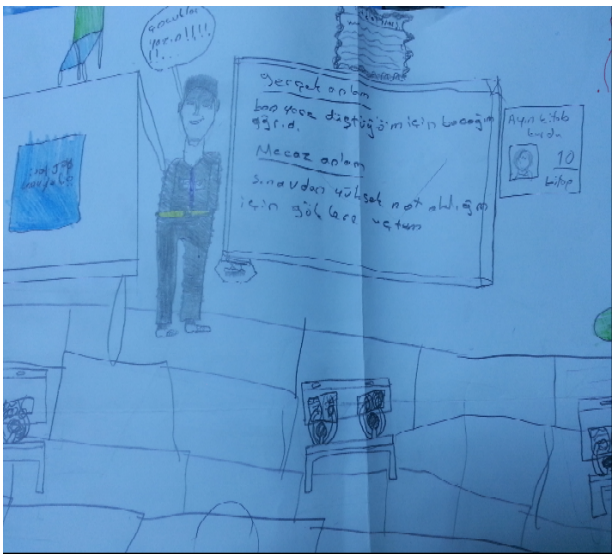
Çizim 15

Çizim 16

Çizim 17

Çizim 18

Tartışma ve Sonuç

Araştırmacılar ve eğitimciler tarafından çok farklı amaçlarla kullanılan öğrenci çizimleri, bu araştırmada öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin algılarını ortaya çıkarmak için kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik algılarını yaptıkları çizimler aracılığıyla incelemeyi amaçlayan bu çalışmada ulaşılan veriler 6 tema altında gruplandırılmış ve sonuçlar bu temalar doğrultusunda tartışılmıştır. Yalçın ve Erginer (2014)' e göre çizimler ortaokul öğrencilerinin olgular hakkındaki düşüncelerini açığa çıkarmak için başvurulabilecek yöntemlerden birisidir. Öğrencilerin herhangi bir konu hakkındaki duygu ve düşünceleri daha somut ve bütüncül bir bakış açısıyla çizimler yardımıyla belirlemek mümkündür. Katılımcıların çizimlerine Türkçe dersinde karşılaştıkları olumsuz durumları yansıttıkları görülmektedir. Bir bakıma derste yaşadıkları zorluklar, karşılaştıkları problemler çizimlerinin temasına dönüşmüştür.

Literatürde öğrenci çizimlerinden hareketle yapılan çalışmalar incelendiğinde bunların bir metaforu açıklamak için eğitim bilimleri alanında kullanıldığı (Balcı, 1999; Aydın, 2008; Yıldırım ve Uğur, 2011; Yalçın ve Erginer, 2014), özel eğitim alanında gelişimi destekleyen bir unsur olarak ele alındığı (Erişti, 2012; Adar, 2015), fen ve teknoloji alanında çeşitli konuların algılanma durumunu belirlemeyi (Özalp, 2006; Avcı, 2008; Burhan, 2008; Coşkun, 2009; Türkoğuz, Balım ve Çeliker, 2014), sosyal bilimlerde çocukların birtakım kavramlara yükledikleri değeri tespit etmeyi (Akbaba, 2009; Ayyıldız, 2010; Erişti, 2010; Türkcan ve Yaşar, 2011) amaçladığı görülmüştür. Yapılan bu araştırmaların sonuçları incelendiğinde öğrencilerin çizimle kendilerini ifade etmelerinin yazılı ve sözlü anlatımın başka bir ifadeyle konuşma ve yazma becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağladığı ifade edilmiştir.

Dil dersinde görsellerin kullanıldığı çalışmalar mevcuttur (Akbaba, 2007; Efe, 2007; Üstün, 2007; Akkaya, 2011, Dönmez, 2013). Ancak alanyazındaki çalışmalar öğrenciye sunulan görseller ya da karikatürleri içermektedir. Öğrencilerin yaptıkları çizimlerin çalışmanın ana veri toplama kaynağı olduğu bir çalışmaya Türkçe eğitimi alanında oldukça sınırlıdır (Belet ve Türkkan, 2007; Erişti ve Belet, 2011). Bu çalışmanın sonuçları dikkate alındığında öğrencilerin problem olarak gördüğü durumları çizimlerine taşımış olmaları, çizimle kendilerini olumsuz bir durum karşısında ifade etme noktasında öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatıma nazaran kendilerini daha özgür ifade ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Türkçe eğitimi alanında bu tarz yapılacak çalışmalarla gerek ana dili eğitimi gerek yabancılara Türkçe öğretimi alanında farklı uygulamalara yönelik öğrenci algıları belirlenerek eğitim öğretim faaliyetlerinin daha etkin bir şekilde düzenlenmesi sağlanabilir. Böylece beklenen etkililik düzeyi ve öğrenci farkındalığı artırılabilir.

Kaynakça

Adar, S. (2015). Zihin engelli 14 yaş grubu öğrencilerin çizgi konusundaki resim çizme becerilerinin karşılaştırması. *İdil*, (4) 15, 125-148.

Akbaba, N. (2007). *Görsel araçların ilköğretim ikinci kademede dil bilgisi öğretimine katkısı üzerine deneysel bir çalışma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akbaba, B. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde görsel materyallerin kullanımı. (Editör: Mustafa Safran). *Sosyal Bilgiler Öğretimi.* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 283-319.

Akkaya, A. (2011). *Karikatürlerle dil bilgisi öğretimi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Aksan, D. (1998). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.

Aydın, B. (2008). İlköğretim öğrencileri açısından müfettiş imajı. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 33, (353), 21-27.

Ayyıldız, N. (2010) *Coğrafya öğretiminde karikatür*

materyali kullanmanın öğrenci başarısına etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Avcı, A. (2008). *Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin kendi çizimlerinden fen dersi öğretmenine yönelik algıları ile fen öğretimi öz-yeterlik inançları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Balcı, A.(1999). *Metaphorical images of school: School perceptions of students,teachers and parents from four selected schools in Ankara* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Başkan, Ö. (2003). Bildirişim insan dili ve ötesi. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Belet Ş. D. ve Türkan, B. (2007). İlköğretim öğrencilerinin yazılı anlatım ve resimsel ifadelerinde algı ve gözlemelerini ifade biçimleri (Avrupa birliği örneği). *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (27-29 Nisan 2007) Bildiriler Kitabı*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Burhan, Y. (2008). *Asit ve baz kavramlarına yönelik karikatür destekli çalışma yapraklarının geliştirilmesi ve uygulanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Chula, M. (1998). Adolescents' drawings: A view of their worlds. *Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*. CA.

Coşkun, S. A. (2009). *Fen bilgisi öğretiminde karikatür kullanımının başarı, motivasyon ve tutumlar üzerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

Dönmez, F. A. (2013). *İlköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretiminde okuduğunu anlama ve yazma becerilerinin gelişmesinde karikatürün etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant izzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Dülger, D. (2002). *12–14 yaş arası uyumsuz öğrencilerin resim etkinlikleri yolu ile duygularını ifade etmeleri ve analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Efe, H. (2007). Karikatür ve şiirdeki algılama unsurları. (Editör: Hasan Efe). *Karikatür ve Eğitim*. İzmir: Karikatürcüler Derneği İzmir Temsilciliği Yayınları, 21-32.

Efland, A. D. (1995). *Change in the conceptions of art teaching. In Context, content, and community in art education beyond postmodernism*, Neperud, R. (ed.) NY: Teachers College Press.

Erişti, S. D. (2010). İlköğretim öğrencilerinin resimsel anlatımlarında popüler kültür algısı (Norveç Çok Kültürlü Fjell İlköğretim Okulu Örneği). *Elementary Education Online*, *9* (3),884-897.

Erişti, S. D. ve Belet, Ş. D. (2010). İlköğretim öğrencilerinin yazılı anlatım ve resimlerinde kültür algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (33), 245−264.

Ersoy, A. ve Türkkan, B. (2009). İlköğretim öğrencilerinin resimlerinde internet algısı. *İlköğretim Online*, 8 (1), 57-73.

Gülek, C. (1999). *Using multiple means of inquiry to gain insight into classrooms: a multitraitmulti-method approach*. Boston Colleges.

Haney, W., Russell, M. ve Bebell, D. (2004). Drawing on education: Using drawings to document schooling and support change. *Harvard Educational Review*, 74 (3), 247-272.

Hudson, P. ve Hudson, S. (2001). Linking visual arts with science and technology in the primary classroom. Investigating. *Australian Primary and Junior Science Journal*, 17 (4), 26-29.

Kearney, S. K. ve Hyle, E. A. (2004). Drawing out emotions: The use of participant-produced drawings in qualitative inquiry. *Qualitative Research*, 4 (3), 361-382.

Koppitz, E. (1984). *Psychological evaluation of human figure drawings by middle school pupils*. Orlando, FL: Grune & Stratton, Inc.

Malchiodi, C. A. (2005). *Çocukların resimlerini anlamak* (Çev. Yurtbay, T.). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Onan, B. (2005*). İlköğretim ikinci kademe Türkçe öğretiminde dil yapılarının anlama becerilerini (okuma/dinleme) geliştirmedeki rolü* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Ong, W. J. (1982). *Orality and literacy: The technologizing of the word*. London: Methuen.

Özalp, I. (2006). *Karikatür tekniğinin fen ve çevre eğitiminde kullanılabilirliği üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.

Özbay, M. (2012). *Anlama teknikleri II: Dinleme eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.

Özdemir, S. ve Kılınç A. Ç. (2014). *Değişen Toplum ve Okul. Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* (Editör: Servet Özdemir). Ankara: PegemA Yayınları. 75-95.

Türkcan, B. ve Yaşar, Ş. (2011). İlköğretim öğrencilerinin görsel dünyayı anlamlandırmasında görsel kültür çalışmalarının rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11 (3), 1549-1570.

Türkoğuz, S., Balım, A. G. ve Çeliker, H. D. (2014). Fen öğretiminde kara kutu deneyini izleyen öğrencilerin çizim ve canlandırmalarındaki detaylar. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (31), 149 – 169.

Üstün, Ö. (2007). *Ortaöğretim üçüncü sınıfta Türk dili ve edebiyatı dersinde karikatür kullanımının yazılı anlatım öğretimine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Welch, N. ve Greene, A. (1995). *Schools, communities and the arts: A research compendium*. Tempe, AZ: Morrison Institute for Public Policy, Arizona State University.

Yalçın, M. ve Erginer, A. (2014). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul müdürü algılarına ilişkin yaptıkları çizimler. *Eğitim ve Bilim*, 39 (171), 270-285.

Yavuzer, H. (2003). *Resimleriyle çocuk: Resimleriyle çocuğu tanıma*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, N. ve Uğur, M. (2011). Öğrencilerin algısından okul müdürü imgelerinin karikatürize ifadeleri. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 409-426.

Zians, A. W. (1997). *A qualitative analysis of how experts use and interpret the Kinetic School Drawing technique* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Toronto Üniversitesi, Kanada.

Middle School Students' Drawings Related to Their Perceptions of the Turkish Course

Deniz Melanlıoğlu
Kırıkkale University
denizmelanlioglu@hotmail.com

ABSTRACT
At middle school level, native language education is conducted in the Turkish course in a specific order. In this course, education related to basic skills is provided in addition to listening, speaking, writing and grammar. Students' achievement in this course is also reflected in their achievement in other courses. This is because comprehension and expression, in other words language skills, enable students to communicate. Identifying student perceptions related to such a crucially important course is of significance in terms of determining its positive or negative aspects, revealing students' perspectives on the instructional method, and ensuring teacher-student interaction. Students' perceptions of a topic can be identified by a variety activities such as drawing. Since there are no judgements in drawing such as right and wrong or good and bad, students can express themselves more freely. This study was designed to identify middle school students' perceptions of the Turkish course. Its research question, "What are middle school students' perceptions related to the Turkish course?" was answered using students' drawings. Phenomenography, a qualitative research model, shaped the data gathering and analysis processes. The data consisted of the drawings of 130 middle school students. The results revealed that the students depicted their difficulties with the Turkish course in their drawings, most of which are with writing and grammar.

Keywords: Turkish education, Turkish course, perceptions, student drawings, pictures.

Considering perception as perceiving something with the senses and reasoning about it (Erişti & Belet, 2010:248), identifying middle school students' perceptions of the Turkish course based on their drawings is of significance because it can reveal how they make sense of both their inner worlds and the Turkish course. This is because when students express their perceptions of the Turkish course they can exhibit not only their knowledge related to the course, but also their experiences and the meanings they attach to these experiences. This study will contribute to educators and researchers by revealing students' awareness of their language acquisition process, and then helping to generate new learning experiences to enhance this awareness. Thus, the aim of this study was to identify middle school students' perceptions of the Turkish course. The research question, "What are middle school students' perceptions related to the Turkish course?" was its primary focus.

Method

Research Design

This study of middle school students' perceptions of the Turkish course was structured in accordance with the phenomenographic model of qualitative research. Phenomenography identifies differences in individuals' perceptions of their experiences about the phenomena in their environment. Individual differences, for instance cultural differences, cause an individual's perception, comprehension and experiences to differ from those of others. Therefore, the way of defining and interpreting

Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,
3 (1), 27-38

Research in Reading & Writing Instruction,
3 (1), 27-38

phenomena varies from one person to another. Phenomenography can provide examples, explanations and experiences that help to define and understand a phenomenon. Thus, it can make significant contributions to both the scientific literature and the profession (Yıldırım & Şimşek, 2008:75).

Participants

The participants of the study were 130 students from the fifth, sixth, seventh and eighth grades at four middle schools in the city of Kırıkkale in the 2014-2015 school year. Of the students, 72 were female and 58 were male. Of the students, 23 were in fifth grade, 39 in sixth grade, 35 in seventh grade and 33 in eighth grade. The study used maximum variation sampling to find out whether there are any similarities among varied cases, rather than making generalisations (Yıldırım & Şimşek, 2008:114). The socio-economic level variable was used to ensure maximum variation, and data were gathered from two state and two private schools.

Tool

According to Kearney and Hyle (2004), drawings enable individuals to depict their experiences on a certain topic without prejudice. Given the aim of the study, all the students who participated in it were asked to draw a picture that illustrates their thoughts about the Turkish course, and explain this picture with statements written below it. The students were given one hour to draw the pictures.

Data Analysis

In phenomenographic studies, data analysis focuses on revealing experiences and meanings. In content analysis, there is an effort to conceptualise the data and reveal the themes that define the phenomenon (Yıldırım & Şimşek, 2008:75). The drawings of the participants were examined for their common characteristics, and similar drawings were combined to form themes. The pictures in certain categories were analysed by being associated with each other. At this stage, the drawings were first examined, and grouped into categories based on their common characteristics using the students' explanations of these drawings. The frequencies of the drawings that were thought to represent these categories were then calculated. Personal information about which drawing was produced by which participant was not included in the writing on the participants' drawings, and the students were coded as Participant-1 (P1), Participant-2 (P2) and so on. An initial examination of the research data showed that all the participants made a drawing related to the Turkish course. After the analysis of the drawings, examples were selected from the drawings that represented the five most frequent categories, and were found interesting by the researchers compared to the other drawings. These examples are presented in the findings section.

Findings

The analysis of the students' drawings showed that they depicted their negative thoughts or attitudes about the Turkish course in their drawings. This finding was interpreted as quite interesting for this study and the reason for it was sought. Here are examples of the feedback received from the participants:

"I drew that I didn't like it since my teacher wouldn't grade it." (P4)

"I get so bored sometimes and can't say this to the teacher in case he gets mad, so I drew the times I get bored. (P18)

Since the feedback from the students was similar to the examples above, not all the answers are included here. The participants were concerned that they would be graded for it if they expressed their problems in the course orally or in writing. In addition, they stated that they would have difficulty expressing themselves in language because to do so would state a problem and embarrass them before their teachers.

The pictures that the students drew without any guidance were grouped by their shared characteristics, and these characteristics were specified as the themes. These themes were found to reflect the skills that constitute the Turkish course.

Discussion and Conclusion

Student drawings are used by researchers and educators for many purposes. They were employed in this study to reveal students' perceptions of the Turkish course. In this study of middle school students' perceptions of the Turkish course based on their drawings, the data were grouped in six themes, and the results are discussed by theme. According to Yalçın and Erginer (2014), drawing is one of the methods that can be used to reveal middle school students' thoughts about phenomena. Drawings make it possible to determine students' feelings and thoughts about any topic with a more concrete and holistic perspective. The most students depicted writing skills in their drawings related to the Turkish course. This was followed by the grammar theme. Examining the drawings showed that in this theme, views related to the teaching of grammar were stated. In addition, criticism of the Turkish course was frequently depicted the student drawings. Course materials and teacher attitudes shaped the drawings in this theme. There were 20 participants who made a drawing related to the theme of speaking skills. The high number of drawings about speaking in front of an audience was also remarkable. There were 15 drawings about reading skills, and 10 drawings about listening skills.

The studies of student drawings in the literature focus on different areas. There are studies in which visual aids were used in the Turkish course. However, the studies in the literature include visual aids or caricatures that are presented to students. There have been no studies in the area of Turkish education that used student drawings

as the primary data source. Regarding the results of this study, the students depiction of situations that they perceived as problematic in their drawings can be interpreted to mean that they felt more free in expressing themselves by drawing than they do with rather than through writing and speaking. Further research can determine student perceptions of either native language education or teaching Turkish to foreigners so that such efforts can be organised more effectively and student awareness can be enhanced.